

2006

PHILOSOPHY - II (Optional)

तत्त्वज्ञान - II (वैकल्पिक)

000055

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) *Answers must be written either in English or in Marathi.*
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) *Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.*
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) *Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.*
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) *Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.*
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) *Credit will be given for orderly, concise and effective writing.*
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) *Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he will be penalised.*
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) *For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.*
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.

P.T.O.

1. Answer *any four* of the following :

खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

- (a) Explain the law of Karma. Does it lead to Fatalism ? Discuss. 10
कर्मसिद्धान्त सांगा. तो नियततावादाशी सुसंगत आहे का? चर्चा करा.
- (b) "Mass-media is an essential ingredient of a healthy democracy." - Explain. 10
"प्रसार-माध्यमे निरोगी लोकशाहीचा अत्यावश्यक घटक आहेत." - स्पष्ट करा.
- (c) State Dr. Babasaheb Ambedkar's Critique of traditional Indian Society with reference to Varna and Caste System. 10
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी पारंपारिक भारतीय समाजाची वर्ण व जातीव्यवस्थेच्या संदर्भात केलेली समीक्षा सांगा.
- (d) Can Religious Fundamentalism be justified ? Discuss with reference to the problems created by it. 10
धार्मिक मूलतत्त्ववादाचे समर्थन करता येते का? त्यामुळे निर्माण झालेल्या प्रश्नांच्या संदर्भात चर्चा करा.
- (e) Discuss Gandhiji's views of Satyagraha and Non-violence. 10
गांधीजींचा अहिंसा व सत्याग्रहाविषयीचा दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्न सोडवा :

- (a) Explain the concept of Dharma in Indian Philosophy. 10
भारतीय तत्त्वज्ञानातील धर्म संकल्पना स्पष्ट करा.
- (b) State the four Noble Truths in Buddhism, and explain the Eight-Fold path. 10
बौद्ध तत्त्वज्ञानातील चार आर्य सत्ये सांगून अष्टांग मार्ग स्पष्ट करा.

(c) Explain Mill's Utilitarianism as a Teleological Normative Theory. ध्येयानुगामी नीति सिद्धान्त म्हणून मिलच्या उपयुक्ततावादाचे स्पष्टीकरण द्या.	गुण 10
(d) Explain Emotivism as Meta-Ethical Theory. भावनार्थवादाचे परा-नीतीमीमांसावादी सिद्धांत म्हणून स्पष्टीकरण द्या.	10

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्न सोडवा :

(a) Explain Mīmamsā ritualism with reference Vidhi, Nisedha and Arthavada. विधि, निषेध व अर्थवादाच्या संदर्भात मीमांसा - दर्शनातील कर्मकांडवाद स्पष्ट करा.	10
(b) Explain the moral significance of Anuvrata, Mahavrata and Triratna. अणुव्रत, महाव्रत व त्रिरत्न यांचा नैतिक सूचितार्थ स्पष्ट करा.	10
(c) Explain Kant's doctrine as deontological moral theory. कान्टचा प्रेरणावादी नैतिक सिद्धांत स्पष्ट करा.	10
(d) Explain Intuitionism as an ethical theory. अंतःप्रेरणावादाचे नैतिक सिद्धांत म्हणून स्पष्टीकरण द्या.	10

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्न सोडवा :

(a) Discuss the major ethical issues that confront employers vis-a-vis their employees. व्यवस्थापन व कर्मचारी यांच्या संबंधातील प्रमुख नैतिक प्रश्नांची चर्चा करा.	10
(b) What is the nature of Man-Nature relationship ? Discuss in the light of Anthropocentrism. निसर्ग व मानव यांच्या संबंधाचे स्वरूप सांगून मानव केंद्रिततावादाच्या संदर्भात चर्चा करा.	15

- (c) Explain fully the concept of Karmayoga in Geeta-Rahasya. 10
गीता रहस्यातील कर्मयोग सविस्तर स्पष्ट करा.
- (d) Explain J.H. Randall's remark that religious symbols are both non-representative and non-cognitive. 10
धार्मिक चिन्हे अ-प्रातिनिधिक आणि अ-ज्ञानात्मक असतात, हे जे.एच्. रँडॉल यांचे विधान स्पष्ट करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्न सोडवा :

- (a) Discuss fully the ontological argument for God's existence. 10
ईश्वराच्या अस्तित्त्वाविषयीचा सत्ताशास्त्रीय युक्तिवाद सविस्तर स्पष्ट करा.
- (b) Explain fully the interrelation between Jiva, Jagat and Isvara in the Philosophy of Ramanuja. 10
रामानुजांच्या तत्त्वज्ञानातील जीव, जगत् व ईश्वर यांच्या परस्परसंबंधाचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.
- (c) What is the liberal interpretation of the Bhakti Movement by Justice M.G. Ranade ? State its relevance. 10
भक्ति-चळवळीची न्यायमूर्ती रानडे यांनी केलेली उदारमतवादी मीमांसा सांगून, तिची प्रस्तुतता स्पष्ट करा.
- (d) Explain Wittgenstein's view that language of religion constitutes different language-game. 10
धार्मिक भाषा भिन्न भाषा-क्रीडा (language-game) बनविते, हा विटगेनस्टाइन यांचा दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

- o O o -

- (c) Do the principles of Autonomy and Beneficence present an adequate account of the ethics of a patient's rights ? Discuss. 15

स्वायत्तता व परोपकार ही तत्त्वे रुग्णहक्कांच्या नीतीशास्त्राचा पुरेसा तपशील देतात का? चर्चा करा.

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्न सोडवा :

- (a) What is the code of conduct for the legal profession ? 10

वकिली व्यवसायाची आचार संहिता सांगा.

- (b) "Experimentation on animals is inevitable for human happiness, particularly in the case of cosmetic, dietetic and pharmaceutical purposes." - Discuss. 15

"सौंदर्यप्रसाधने, आहार आणि औषधे यामुळे माणसांना मिळणाऱ्या आनंदासाठी प्राण्यांवर प्रयोग करणे अटळ आहे." - चर्चा करा.

- (c) What are the ethical issues involved in organ-transplantation and human experimentation ? 15

अवयवावरोपण व माणसांवरील प्रयोगाच्या संदर्भातील नैतिक प्रश्न कोणते आहेत?

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्न सोडवा :

- (a) Explain fully Marxian concept of classless and stateless society. 10

मार्क्सची वर्ग व राज्य विहीन समाजाची संकल्पना सविस्तार विशद करा.

- (b) Explain the concepts of Sarvodaya and Bhudan as developed by Vinoba Bhave. 10

विनोबा भाव्यांनी विकसित केलेली सर्वोदय व भूदानाची संकल्पना स्पष्ट करा.

P.T.O.

- (c) What is the contribution of Mahatma Jotiba Phule in removing injustice to women ? 10
स्त्रियांवरील अन्याय दूर करण्यातील महात्मा ज्योतिबा फुलेंचे योगदान सांगा.
- (d) Discuss the adequacy of the five principles of Justice. 10
न्यायाची पाच तत्त्वे पुरेशी आहेत का? चर्चा करा.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्न सोडवा :

- (a) Discuss fully M.N. Roy's theory of New-Humanism. 10
एम्. एन्. रॉय यांच्या नवमानवतावादाची चर्चा करा.
- (b) Describe Gandhiji's concept of Trusteeship. 10
गांधीजींची 'विश्वस्त' संकल्पना स्पष्ट करा.
- (c) Explain Gopal Ganesh Agarkar's views on Women's Rights. 10
गोपाळ गणेश आगरकर यांचे स्त्रियांच्या हक्कांविषयीचे विचार स्पष्ट करा.
- (d) Critically discuss the conditions for the success of Democracy. 10
लोकशाहीच्या यशासाठी आवश्यक असणाऱ्या उपाधींची सटीक चर्चा करा.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्न सोडवा :

- (a) "God is infinite, personal and holy." - Discuss. 10
"ईश्वर अनंत, वैयक्तिक व पवित्र आहे." - चर्चा करा.
- (b) Can there be religion without God ? Discuss with reference to Jainism. 10
ईश्वराशिवाय धर्म असू शकतो का? जैनधर्माच्या संदर्भात चर्चा करा.

P.T.O.